

Իբրեւ այս գեղարքի վրայ բառական խոսելէս
եւորը, դառնանք քիչ մըն ալ խօսիլ և քննել
Մխիթար քահանային սկիւնացւոյ այն ճառը
որ դրած է երկոտասան տաքերոյց համապատ.
ուսութեանը վրայ, որնոր Հ. Սիրայէլ անխղճ
տրտիւ և առեւտութեան ոգւով կրպարարակէ և
կանոթքէ այնպիսի անձ մը որ Հայոց դրականու
թեան ալ հեղինակ կը համարուի իւր ընտիր դըր
ուածքովք, ու սյաղկս կրտէ երես 232. հատ.
թ. «Վրեաց տղաւորը և խառնիխուռն բանիւ
ինչ ինչ քնդ կեմ գլխաւորութեան առաքելոյն»
Սեր ընդ իբ ջատագովութիւնը այս գրուածքիս
երկու խօսքով տուէ. Հ. Սիրայէլ այսպէս կը
ցոյցնէ. «Եւ ղ իպօւածով մը սղապին նուիրա
կին մօտ գտնուելով Մխիթար քահանայն, կամ
լսելով միայն որքայն Վարդաթ իշխանութեանը
վրայ անոր բառնկերը, ատուլութեամբ գրեց այս
ճառը, բայց կարգօցցողը չմեկ պիտի տանէ
որ այս ճառը չէ թի ինքը իւր բացարձակ կա
մեքը, այլ Հեթման թէմապետարին յատուկ հրա
մանարդ դրած է, և ինքը յատկապէս կախու
ղիկաթին կողմէն իբր երեսփոխան, և թագաւո
րին եղբորը հետ քնացած է Վրեաց քաղաքը
յայցելու թիւն դատարկին, և անոր հետ մեծ
մոլորակ մը մէջ վիճարանած է Վերոտա առաքե

Արեւելեան տարի կար որ Տարֆուրի թաղաւորութեան երկրէն կարաւան եկած չէր Լեւոն Կոչար : Եւ յայտնեալ խումբ մը եկաւ Գահիրէ 4000 ուղտով, որոնց բնական էին կասիայի քեֆէրէն, խէժ, փղոսկր, ոսկի աւազ (գումարթը), և այլն, ասիական աւետարներ մը կրնայ համարուիլ առեւտրական կարն որ հազարակալ թիւն մը հաստատուիլ Լեւոնի տնային Լեւոնի տնային հետ :

Նոր ընկերութիւն մը կառավարութեան հետ պայմանագրութիւն ըրէր է Լեւոնի տնային քաղաքը կազմել լուսաւորելու, և արդէն հարկաւոր պատրաստութիւնները եղած է :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ

Երեւանի վերջին խոսեցանք, Ստամբուլ քաղաքը համար երրորդական տէրութեանց և Ստամբուլի մէջ ծագած դժուարութիւնները դեռ չի կտրուի կրնան, այսու ամենայնիւ մեծ յայտնայ որ շուտով պիտի լուծուի այս խնդիրը երկու կողմանց համաձայնութեամբ, և խաղաղութիւնը նորէն պիտի հաստատուի բարեկամ տէրութեանց մէջ : Բայց քանի որ տակաւին լուծուած չէ, թէ որ հարկ ըլլայ դեռ պահանջ մարտադրութեանը երթալու, Կաղզիայի և Սարտիսիայի հարաւոր կաց պաշտպանութիւնը Ստամբուլի դեսպանին պիտի յանձնուի : Իրոք սիւսի հարաւորացը Նաբոյի տէրութեան գործակալին, իսկ Ստամբուլի հարաւորացը նոյն տէրութեան քանիւ լինան պիտի պաշտպանէ :

Երեւանի ամսու 27ին շաբաթ օր փետրուար Կայսրը Զաքարի պէյը և Լալին պէյը որ երկրորդ քարտուղարն է Նորին Սահմանաւորութեան, Կաղզիայի, Ստամբուլի, Իրոքիայի և Սարտիսիայի դեսպաններուն խաւրից որ իւր սրտին ցաւը յայտնեն զոր կըզգար իրենց երթալու համար :

Ամենապատիւ սրբազան Ստամբուլի անցեալ ամսու 27ին շնորհաւորութեան գտցեր է բարձրագոյնութիւնը Ստամբուլի Ստամբուլի քաղաքի, Նոյնպէս արտաքին գործոց, պատերազմի, քանձուց և բարեպաշտական շինուածոց տեսուչ պաշտօնատարաց, որոնք ինչպէս նախ ընթաց թուով ծանուցեր էինք՝ նոր ընտրուեցան իրենց պաշտօնին մէջ, որոնք արժանաւոր պատուով ընդունեն են սրբազան Զայրը :

Թուոն փաշան Վարդապետի մէկ մասին ընդհանուր կառավարիչ ընտրուելով շոգենաւով Տրապիզոն մէկնեցաւ իւր պաշտօնին երթալու :

Կայսերական հրամանաւ՝ Կոստանդնուպոլսոյ Կոստանդնուս, Նոյն է քեֆէրէի Ստամբուլի, Ստամբուլի է քեֆէրէի, որոնք Իսթրապոյն Կայսր օտար թղթակցութեանց պաշտօնատան անգամ են, երրորդ կարգի պաշտօնատար անուանեցաւ : Կարճեալ, Յալաք է քեֆէրէի Կայսրութեան, Տիգրան է քեֆէրէի Փետրուարի, Սարգիս է քեֆէրէի Զամաքի, Կարգի է քեֆէրէի Օտան, Օղլարաֆոս է քեֆէրէի, որոնք նոյնպէս անգամ են նոյն գրասենեակին, չորրորդ կարգի պաշտօնատար անուանեցան :

Այնպէս ռաբատ (տեսայէն) Կոստանդնուպոլսոյ հասեր է Լեւոնի տնային Ստամբուլի հիւպատոս մօտիկ իրեն, և Գահիրէի նոյն տէրութեան գործակալ մօտիկ Լալիգոն, որոնք իրենց պաշտօնին տեղը պիտի երթան :

Նապոլեոն մահը մօտ օրերս իրենց գործակալութեան ծնողացը գրկէն յափշտակեց անխնայաբար երկու շնորհապարգ և սիրելի զուկներ :

Եւ իսկ Լեւոնի փոխարեան անգամաւոր փետրուար Լեւոնի տնային Կայսրը իւր հեղեւտանաւոր մէկ որդեակը ազնուափայլ էջ հանձնարի աղան կորցուց, որ հազարակալ ձիւքերով և վեհանախան զարդանքներով զարդաւոր, մեծամեծ անկողնութիւններ կուտար ի պարծանս իւր գերազանցանքին և բոլոր Զայրը : Բանի մը օրէ ետեւ, ալքունի վաւառապետ

Տառեան փետրուար Կոստանդնուպոլսոյ իւր համալսարանը շնորհապարգ և պատիւ տալով Ստամբուլի օրերու կորցուց, որ հազար և մի փշտանաւոր ծաղիկ հատակին մէջ մտած էր, և իւր քաղաք բնաւորութեամբ բարեպաշտութեամբ, և ուրիշ զանազան շնորհներով իւր գործակալը ծնողաց երջանկութիւնը եղած էր :

Եւ այս է դժբաղդ մահկանացուաց անհրաժեշտ բաժինը : Ուսկից ոչ հարստութիւն և ոչ աշխարհային մեծամեծ պատիւները կրնան ազատ պահել զմարդ, այլ բարեգործութեանց յիշատակը և առաքինութիւններն են որ մարդոյս անունը անմահ կրպահեն, այս աշխարհի մէջ և յաւիտեան կիսով արժանի կրնան ի հարգեմքը մնալ :

ՔԱՆԱԶԱՆ ԵՄԻՐ

Չիւստիս, 9 Օգոստոս :

Կոստանդնուպոլսոյ գրուած յառուկ նամակով մը կրնանուցանեն, թէ սուրբ Լեւոնի տնային միաբանութեան կողմէն հրաւիրուելու է ամենապատիւ սրբազան Ստամբուլի, որ Կաթուղի ընդհանուր ընտրութեան հանդիսին բարեհաճութեամբ գտնուելու, որ պիտի ըլլայ 1858 մայիս 18ին : Լեւոնի տնային սուրբ Լեւոնի տնային գերագոյն ժողովքին ալ կառավարիչ աշխարհական պատուաւոր անձ մը իրկելու իւր կողմէն, նոյնպէս Կ. Ստամբուլի սրբազան Ստամբուլի իշխանութեան տակ եղած փլանկներէն ալ մէկ մէկ եկելուցական պատգամաւոր կրնանգործի, որոնք կը պարտաւորին հոն գտնուելու որչափ օրը : Եւ ինչպէս անձինքը պատճառաւ չկրնան անձաժող ներկայ գտնուելու սուրբ Լեւոնի մէջ, իւրաքանչիւր գաւառին ազգային կառավարութիւնը ժամանակին պէտքէ որ իւր մօտոց օրոշումը գրով յայտնէ սուրբ Լեւոնի տնային ձին փոյս որ իւր ընտրութիւնը հաստատած է :

Եւ իսկ սրտիւ կըմտնուցանենք թէ Կաղզիայի կառավարութիւնը Փարիզի հայկազեան վարժարանը Զայրը ազգին սեփական ծանցարով, հրաման տուելով անոր հաստատութեանը և ազատագրելու շարունակուելուն ընդ վերադառնալով զերապաւի տէր Սարգիս, տէր Գարեգին և տէր Մարտիրոս ազգասէր և բազմաթիւն վարդապետաց :

Եւ հաճախ կայսրը բարեհաճեցաւ Ստամբուլի կարգի նշանը և պատուոյ միտուել շնորհելու քաղաքի յարգոյ բմիջի պարուն փոխին, ի վարձարութիւն իւր ծառայութեանցը զոր վերջին նշանակումով ժամանակի ցուցաց : Եւ ինչպէս պարուն փոխին Կաղզիայի հիւանդանոցին յառուկ բմիջին էր, միանգամայն նոյն քաղաքի առողջութեան ժողովին անդամ :

Եւ Կաղզիայի Նաբոյի տէրութեան փառանքեալ հիւպատոսին տեղը Ստամբուլի նոյն տէրութեան հիւպատոս մօտիկ Ստամբուլի Ստամբուլի ընտրութեան անցեալ ամսու 28ին հասաւ :

Եւ Ստամբուլի թղթատարը յիշեալ ամսու 19ին Պոլսոյ Կ. Ստամբուլի մէջ տեղը գործերու հանգիստեցով, թափարը սպաններ և 50 հազար դահեկան յափշտակելու են :

Եւ նոյն օրը Կ. Ստամբուլի ըստած ծովերէնայ կողմը Զայրը խեղճ կին մը սպաննուեցաւ չարագործներէն, կըսուի թէ սպաննողը մաքսատան կողմէն դուրս ապրանքներ և գինովութեամբ ըրած ըլլայ :

Եւ երկայ ամսոյս ին ծերունի յոյն մարդ մը տուրաւով տըլըրը ուսը երբոր կերթար, յանկարծ տուրաւը վար զնեւով երկնցաւ պառկեցաւ և մեկին հագին աւանդեց :

Եւ մայիս 3ին Կաղզիայից Կայսրին Գ. Կայսր և 6ին Կ. Ստամբուլի Ստամբուլի Կայսրի ծննդեան տարեդարձը ըլլալով՝ հանգիստաւոր չըլլալով տոնական ցփերէն ստորադաս թմբակներով արձակուելով :

Եւ Կաղզիայի մէջ քանի մը օրէն ի վեր է դուրսը շաքար, Զայրը թաղը 3-4 տուն մասն, բայց չկրնին երեւել գաղութիւններ ընելու : Եւ ինչ քանի մը տուն և խանութ ալ մասն և բաւական փառանք տուին, Կ. Ստամբուլի որ տեղը Կ. Ստամբուլի կառավարը հարկաւոր եղած միջոցները ի գործ կըդնէ ձեռք ձգելու համար զանոնք :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԻ

Կայսերական հրամանաւ ամսոյս 3ին Ստամբուլի փաշան պատերազմի պաշտօնէն անուանեցաւ փոխանակ հաճի Վեհափաշ փաշային :

Կայսրապետը քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է :

Եւ մայիս 4ին Կայսրապետը Ստամբուլի պաշտօնէն ժողովը մը եղեր է փետրուար Կ. Ստամբուլի գործի նախագահութեամբ :

Եւ մայիս 10ին մէջ կըկարդանք թէ Ստամբուլի կառավարութիւնը ընդունեն է Ստամբուլի քաղաքի միութիւնը : Բայց այս լուրը հաստատութեան կարօտ է :

ՔԱՆԱԶԱՆ ԵՄԻՐ

Չիւստիս, 9 Օգոստոս :

Երեւանի որ նախընթաց թուով ծանուցեր էինք զերէն սպանուած Կայսրին երկու 150 կողով չափ, և գրեթէ 130 կողով ծախուեցաւ 120-122 զն չէրին : Տարւոյ 1800-1800 հակ ծախուեցաւ 303-307 զն չէրին կենդանաւոր : Եւ Կ. Ստամբուլի մեծ հանդարտութեան մէջ է, նոյնպէս փառաւոր նոր ծախս մը չէրաւ նաւորդներուն սղութեանը պատճառաւ :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՅՈՒՆ

Ինչպէս թուով ծանուցեր էինք :

Եւ մայիս 10ին Կ. Ստամբուլի քաղաքի քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է : Եւ մայիս 4ին Կայսրապետը Ստամբուլի պաշտօնէն ժողովը մը եղեր է փետրուար Կ. Ստամբուլի գործի նախագահութեամբ : Եւ մայիս 10ին մէջ կըկարդանք թէ Ստամբուլի կառավարութիւնը ընդունեն է Ստամբուլի քաղաքի միութիւնը : Բայց այս լուրը հաստատութեան կարօտ է :

Եւ մայիս 10ին Կ. Ստամբուլի քաղաքի քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է : Եւ մայիս 4ին Կայսրապետը Ստամբուլի պաշտօնէն ժողովը մը եղեր է փետրուար Կ. Ստամբուլի գործի նախագահութեամբ : Եւ մայիս 10ին մէջ կըկարդանք թէ Ստամբուլի կառավարութիւնը ընդունեն է Ստամբուլի քաղաքի միութիւնը : Բայց այս լուրը հաստատութեան կարօտ է :

Եւ մայիս 10ին Կ. Ստամբուլի քաղաքի քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է : Եւ մայիս 4ին Կայսրապետը Ստամբուլի պաշտօնէն ժողովը մը եղեր է փետրուար Կ. Ստամբուլի գործի նախագահութեամբ : Եւ մայիս 10ին մէջ կըկարդանք թէ Ստամբուլի կառավարութիւնը ընդունեն է Ստամբուլի քաղաքի միութիւնը : Բայց այս լուրը հաստատութեան կարօտ է :

Կ. Ստամբուլի քաղաքի քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է :

Կ. Ստամբուլի քաղաքի քանի որ պատճառաւ Ստամբուլի գործերը մեծ դժուարութիւն կրկնէ, արդէն իրենց մէջ ալ մեծ անմիաբանութիւն կայ, և միութեան պաշտպանները քիչ մը աւելի գործութեան ստացած են, երկու կողմէն հակառակ ժողովներ կըլլան, ազգային յանձնարարական ժողովը իւր նիստերը գաղթեցուցեր է :